ادامه از صفحه اول

آمار سخن می‌گوید

در ۵۰سال گذشته ۳۷مورد خشونت بین کشورها بر سر آب گزارش شده است که همه آنها به جز هفت‌مورد مربوط به منطقه خاورمیانه است. نتیجه پژوهش‌ها نشان می‌دهد مقدار مصرف سرانه آب سالانه در ایران هزارو۹۴۶مترمکعب است که با توجه به شاخص فالکن مارک (هزارو۷۰۰مترمکعب سرانه آب سالانه)، ایران لااقل براساس فاکتور «مقدار مصرف آب» درحال حاضر جزو کشورهای کم‌مشکل یا بی‌مشکل است. هرچند حتی براساس همین شاخص نیز، کشور ما در آینده با افزایش جمعیت، در زمره کشورهای با بحران آبی قرار خواهد گرفت اما اینکه تنها عامل بحران آب را «مصرف مردم» و راه‌حل مقابله با آن را «صرفه‌جویی در مصرف» بدانیم، از نظر علمی و آماری نادرست و غیرمنصفانه است.

درحال حاضر مقدار آب قابل‌استحصال کشور ۱۳۰میلیاردمترمکعب در سال است که سدهای در حال بهره‌برداری توان ذخیره و تنظیم حدود ۱۱۰میلیاردمترمکعب از این آب را دارند. مصرف آب کشور، سالانه حدود ۹۵میلیاردمترمکعب برآورد شده که ۹۲درصد آن در بخش کشاورزی (۲۲درصد بیشتر از مقدار متوسط جهانی)، شش‌درصد در بخش شرب و خانگی روستایی و شهری، ۱/۵درصد در بخش صنعت و ۰/۵درصد در بخش عمومی و پارک‌ها مصرف می‌شود. بنابراین مصرف‌کننده عمده آب کشور بخش کشاورزی است نه شرب. و این واقعیت در آنجا نگران‌کننده می‌شود که بدانیم راندمان مصرف آب در بخش کشاورزی تنها ۳۲درصد است! درحالی‌که در ایران به‌ازای مصرف هر مترمکعب آب، تنها ۷۰۰گرم محصول تولید می‌شود، مقدار آن در مقیاس جهانی هزارو۷۰۰گرم و در بعضی کشورها به دوهزارو۴۰۰گرم نیز می‌رسد. اما متاسفانه باوجود مصرف فراوان آب در بخش کشاورزی و با وجود در اختیار داشتن زمین‌های حاصلخیز بسیار، درحال حاضر برای تامین نیازهای کشور در محصول گندم ۲۵درصد، جو ۴۴درصد، ذرت ۶۲درصد، برنج ۵۶درصد، کنجاله سویا ۹۸درصد، شکر ۵۰درصد و در روغن خوراکی نیز ۸۵درصد به واردات وابسته هستیم! عدم‌جدیت مدیریت آب کشور در احداث سامانه‌های پایین‌دستی سدها به‌معنی پذیرش هزینه‌های بی‌بازگشت بسیار، آثار مخرب سدسازی بدون استفاده مفید از آن و نیز اتلاف آب‌های ذخیره شده در اثر تبخیر از دریاچه سدهاست. در این راستا بررسی روند توسعه انواع روش‌های آبیاری تحت‌فشار در کشور نمایانگر آن است که باوجود تعدد طرح‌های توسعه در سال‌های اخیر، هنوز میزان اراضی فاریاب مجهز به سامانه‌های آبیاری تحت‌فشار، اندک است. درحال حاضر تنها حدود ۱۱درصد از اراضی کشور به‌روش تحت‌فشار آبیاری می‌شوند. نتیجه بررسی‌ها به‌خصوص در مناطق مرکزی ایران که با مشکل کم‌آبی بیشتری مواجه هستند، نشان می‌دهد ضعف در ایجاد انگیزه‌ها و سیاست‌های حمایتی لازم برای صرفه‌جویی در مصرف آب کشاورزی و سایر نهاده‌ها، مهم‌ترین عامل در عدم‌توسعه سامانه‌های آبیاری تحت‌فشار بوده است. با اینکه تغییر اقلیم و مصرف زیاد آب در بخش شرب و صنعت را می‌توان از عوامل بروز کم‌آبی اخیر در کشورمان قلمداد کرد، اما مشکل اصلی، مصرف فراوان و کم‌ثمر آب در بخش کشاورزی است. براساس گزارش وزارت نیرو در انتهای سال۹۲، در کل کشور ۶۳۹سد درحال بهره‌برداری و ۱۳۵سد درحال اجرا داشته‌ایم و این در حالی است که ۵۴۷سد نیز دردست‌مطالعه هستند. باید پذیرفت که دوران ساخت سدهای بزرگ در ایران به پایان رسیده و اکنون زمان بهره‌برداری از تاسیسات آبی و افزایش بهره‌وری است. بنابراین وزارت نیرو و سازمان‌های آب منطقه‌ای استان‌ها باید با بازنگری در اهداف سدهای دردست‌مطالعه، بروزرسانی منابع و مصارف آنها و تدقیق آن با استفاده از آمار و اطلاعات جدید، در تلاش برای احداث تاسیسات آبی کاربردی و با نگرش حفظ منابع آب و محیط‌زیست، باشند.

با یک محاسبه ساده می‌توان دریافت با صرفه‌جویی ۱۰درصدی در مصرف آب شهری - که مسوولان آن را راه‌حل مقابله با کم‌آبی قلمداد می‌کنند- تنها ۵۰۰میلیون‌مترمکعب آب در سال می‌توان به دست آورد. از طرفی چنانچه راندمان مصرف آب در حوزه کشاورزی تنها ۱۰درصد افزایش یابد، صرفه‌جویی در مصرف آب این بخش به ۹میلیاردمترمکعب در سال خواهد رسید که ۲۰برابر بیشتر است؛ این در حالی است که سرمایه‌گذاری لازم برای این صرفه جویی نیز کمتر از بخش شرب است.

حال با کشف مشکل اصلی، بخشی از اقدامات لازم برای پیشگیری از ادامه بحران و حل آن به شرح زیر است:

۱- بخش کشاورزی:

بازنگری در اهداف و مطالعات طرح‌های آبی کشور و کاهش مصرف آب از منابع تجدیدپذیر به سقف ۵۰درصد، جایگزینی محصولات کم مصرف با کشت‌های پرمصرف، یکپارچه‌سازی اراضی و تبیین الگوی کشت بهینه، تغییر در شیوه آبیاری، توسعه تاسیسات آبیاری مدرن و افزایش راندمان مصرف آ، اصلاح نظام قیمت‌گذاری، توقف طرح‌های توسعه ناپایدار، آگاه‌سازی عمومی و مشارکت مردم در برنامه‌ریزی و مدیریت آب، آبخیزداری، احداث سدهای زیرزمینی و حفاظت از آبخوان‌ها و توجه به مفهوم آب مجازی و تجارت آن.

۲- بخش صنعت:

تجهیز واحدهای صنعتی به تاسیسات تصفیه و استفاده مجدد از پساب، جایگزینی دستگاه‌های صنعتی که با آب خنک می‌شوند با تکنولوژی‌های امروزی، بخش شرب: توسعه و اصلاح شبکه‌های مدرن توزیع آب شهری و روستایی، الزام واحدهای اداری و مسکونی به استقرار تاسیسات جداسازی آب بهداشتی و شرب، آموزش اصول صرفه‌جویی توسط رسانه‌های ملی. از این فهرست درمی‌یابیم اقدامات بسیاری باید در مواجهه با خطر کم‌آبی توسط دستگاه‌های زیربط انجام شود. پس بهتر است قبل از آنکه فرصت‌ها به تهدید تبدیل شوند، در کنار تبلیغ «صرفه‌جویی»، در مسیر درست گام برداریم.

مقابله طبیعت با وعده وزیر نیرو

بختک خشکسالی بر فراز دریاچه ارومیه

آذر جزایری: با آغاز سال تحصیلی جدید، سال آبی امسال نیز به پایان رسید. بررسی‌ها نشان می‌دهد در سال آبی ۹۳، بحران خشکسالی محسوس‌تر از گذشته بوده تا جایی که بارندگی کشور به نسبت سال آبی ۹۲، کاهش هشت‌درصدی داشته است. اما ظاهرا خشکسالی بیش از دیگر مناطق کشور دریاچه ارومیه را بیشتر تحت‌تاثیر قرار داده است. در حالی‌که مسوولان وزارت نیرو در تلاشند تا این دریاچه را از خشکسالی نجات دهند اما ظاهرا طبیعت روالی دیگر را در پیش گرفته است. وزیر دولت یازدهم که احیای دریاچه ارومیه را یکی از مهم‌ترین و اولویت‌دارترین پروژه‌های وزارت نیرو دانسته بود این روزها راهی دشوارتر در پیش خواهد داشت چراکه گویی طبیعت و خشکسالی دست‌به‌دست هم داده‌اند تا این وعده وزیر نیروی دولت روحانی راهی دشوار درپیش داشته باشد. هر چند وی، عیسی کلانتری وزیر کشاورزی دولت هاشمی‌رفسنجانی را مسوول پیگیری وضعیت این دریاچه کرده و وی هم اخیرا از بهبود وضعیت این دریاچه خبر داده اما آمارها حکایتی دیگر از وضعیت این دریاچه دارند.

کاهش ۱۸ سانتیمتری ارتفاع دریاچه ارومیه، انتقاد از عملکرد دولت دهم در احیای دریاچه، ضرورت رهاسازی آب پشت ۳۰درصد از سدهای حوضه، جنجال بر سر انتقال آب از ارس به ارومیه، تشکیل کارگروه نجات دریاچه در نخستین جلسه هیات دولت یازدهم، آغاز توفان‌های نمکی در منطقه، تهدید پرندگان مهاجر، قرارگرفتن دریاچه در بدترین وضعیت صدسال گذشته، بازدید کارشناسان خارجی برای احیای دریاچه تعیین مجری احیای دریاچه از مهم‌ترین رویدادهایی بود که سال گذشته در حوزه دریاچه ارومیه رخ داد.

از سوی دیگر، این روزها کمبود آب در کشور به یکی از دغدغه‌های اصلی کشور بدل شده اما گویی شمالی‌ها به نسبت دیگر مناطق کشور از وضعیت آبی بهتر برخوردارند. دراین بین منطقه سرخس کمترین میزان بارندگی را در سال آبی امسال (مهر۱۳۹۲ تا شهریور۱۳۹۳) شاهد بوده است.

میانگین بارندگی کشور در سال آبی امسال ۲۱۸میلی‌متر بوده که نسبت به‌مدت مشابه سال آبی گذشته با هشت‌درصد کاهش مواجه بوده است. نسبت به بلندمدت هم بارندگی‌ها از ادامه روند خشکسالی و تشدید بحران در سال‌های آینده به نحوی که میزان بارندگی سال آبی امسال به نسبت سال‌های آبی گذشته ۱۰درصد کاهش را نشان می‌دهد.

در این بین حوضه آبریز خزر بهترین وضعیت را از لحاظ بارندگی شاهد بوده است به نحوی‌که در سال آبی مهر ۹۲ تا شهریور۹۳، ۳۶۲ میلیمتر باران باریده، در حالی‌که این رقم در منطقه سرخس ۱۶۰ میلیمتر بوده است.

این درحالی است که آمارها نشان می‌دهد خشکسالی بیشتر حوضه آبریز دریاچه ارومیه را هدف گرفته، تا جایی که میزان بارش در سال آبی امسال به نسبت مدت مشابه آن در سال گذشته از کاهش ۲۳درصدی حکایت دارد. در عین حال مقایسه سال آبی امسال به نسبت بلندمدت سال‌های گذشته از کاهش ۳۲درصدی بارندگی خبر می‌دهد.

با این حال میزان بارندگی در دریاچه ارومیه همچنان روی ۲۲۸ میلیمتر باقی مانده است. پس از این دریاچه، حوضه آبریز سرخس ۱۲درصد کاهش بارندگی را به نسبت سال آبی گذشته شاهد بوده است. در بلندمدت این کاهش بارندگی تا حدود ۲۷درصد کاهش، پیشروی کرده است. دریای خزر هم اگرچه وضعیتی بهتر از دیگر حوضه‌های آبریز دارد اما ناگفته نماند که این منطقه هم به نسبت گذشته با کاهش بارندگی چشمگیری مواجه بوده تا جایی که آمارها از کاهش ۱۰درصدی بارندگی به نسبت سال آبی گذشته حکایت دارد و در درازمدت هم این روند کاهشی رقم منفی ۱۴درصد را نشان می‌دهد. خلیج‌فارس و دریای عمان هم با کاهش بارندگی مواجه بوده‌اند به‌نحوی که در بررسی دو سال آبی گذشته کاهش پنج‌درصدی محسوس است و به نسبت بلندمدت این رقم کاهشی حدود ۱۱درصد را نشان می‌دهد. از سوی دیگر بررسی وضعیت حوضه‌های ۳۰گانه کشور از کاهش ۲۲درصدی بارش در کشور حکایت دارد. اگرچه در حوضه آبریزی چون هامون شاهد ۲۴درصد افزایش بارندگی بوده‌ایم اما به نسبت آن در حله‌رود آمارها بیانگر کاهش ۳۱درصدی بارندگی است. بررسی بارندگی در سال‌های آبی گذشته هم اگرچه افزایش بارندگی حدود هفت‌درصد در هامون را هدف گرفته اما به نسبت آن ۲۹درصد کاهش بارندگی در کویر مرکزی قابل مشاهده است.

میانگین بارندگی کشور در سال آبی امسال ۲۱۸ میلی‌متر بوده که نسبت به‌مدت مشابه سال آبی گذشته با هشت‌درصد کاهش مواجه بوده است. نسبت به بلندمدت هم بارندگی‌ها از ادامه روند خشکسالی و تشدید بحران در سال‌های آینده حکایت دارد

وزارت نیرو- شرکت مدیریت منابع آب ایران
وضعیت بارندگی کشور به تفکیک حوضه‌های آبریز ۶گانه و ۳۰گانه- اول مهر تا ۲۶شهریور

حوضه آبریز اصلی	سال آبی ۹۳-۹۲	درصد مقایسه نسبت به	
		سال قبل	درازمدت
دریای خزر	۳۶۲	-۱۰	-۱۴
خلیج‌فارس و دریای عمان	۳۲۸	-۵	-۱۱
دریاچه ارومیه	۲۲۸	-۲۳	-۳۲
فلات مرکزی	۱۴۸	-۸	-۹
مرزی شرقی	۱۰۴	۲	۰
سرخس	۱۶۰	-۱۲	-۲۷
کل کشور	۲۱۸	-۸	-۱۰

وضعیت حوضه‌های ۳۰گانه	نسبت به سال گذشته		نسبت به درازمدت	
	افزایش	کاهش	افزایش	کاهش
تعداد حوضه‌های ۳۰گانه	۸	۲۲	۷	۲۳
بیشترین درصد افزایش/ کاهش	هامون مشکیل ۲۴	حله‌رود و رودخا ۳۱-	هامون مشکیل ۵۲	کویر مرکزی ۲۹-

نگاه

مدیر امور مناطق ویژه شورایعالی مناطق آزاد:

برخی پروژه‌ها تحمیلی هستند

ایسنا: مدیر امور مناطق ویژه شورایعالی مناطق آزاد کشور گفت: پروژه‌هایی به مناطق آزاد تحمیل می‌شود که هم وقت مدیران مناطق را گرفته و هم باید سرمایه‌گذاری‌های زیادی روی آن انجام و بودجه مناطق روی آن هزینه شود.

جعفر آهنگران اظهار کرد: یکی از پروژه‌های ملی که به مناطق آزاد تحمیل شده طرح جامع ارتباطی خلیج‌فارس است که از سال۴۸ تاکنون انجام نشده و هزینه هزارمیلیاردتومانی برای آن در نظر گرفته شده است. وی ادامه داد: دولت‌های قبل زیربار این پروژه نرفتند ولی دولت دهم در این زمینه اقداماتی انجام داد و درحال حاضر مناطق آزاد این پروژه را پیگیری می‌کند که این طرح شامل ایجاد پل خلیج‌فارس، اتوبان، اسکله کاوه و خط‌آهن است و قشم را به بندرعباس متصل می‌کند. آهنگران درباره تفاوت‌های مناطق آزاد و ویژه گفت: یکی از مهم‌ترین تفاوت‌های این مناطق معافیت مالیاتی است که در مناطق آزاد این معافیت وجود دارد ولی در مناطق ویژه اینگونه نیست. همچنین به‌لحاظ نوع مدیریت تفاوت دارند. بخش خصوصی می‌تواند منطقه ویژه اقتصادی ایجاد کند ولی مناطق آزاد صددرصد دولتی هستند.

مدیر امور مناطق ویژه شورایعالی مناطق آزاد کشور بیان کرد: بانک‌های خارجی، بیمه و بورس خارجی می‌توانند در مناطق آزاد وجود داشته باشند که البته در این زمینه باید مقررات خاصی برای آنها تدوین شود ولی در مناطق ویژه اقتصادی اینگونه نیست. وی با بیان اینکه ۶۴منطقه ویژه اقتصادی برای تاسیس، مصوبه مجلس را دارند، گفت: تعداد مناطق ویژه اقتصادی فعال قدیمی ۱۶منطقه و تعداد مناطق ویژه‌ای که قانون ایجاد آنها در سال ۱۳۸۹ به تصویب مجلس رسیده ۴۸منطقه است. از این مناطق تعدادی که هیات‌وزیران محدوده و گرایش اقتصادی آنها را تعیین و ابلاغ کرده شامل ۳۱منطقه می‌شود. آهنگران با بیان اینکه در حال حاضر شش‌منطقه ویژه اقتصادی شامل رفسنجان، اسلام‌آباد غرب، بیرجند، ری، پارسیان و لامرد در حال ایجاد زیرساخت است، گفت: تعداد مناطق ویژه‌ای که دارای سازمان مسوول بوده که هیچ‌گونه تحرکی در زمینه ایجاد زیرساخت ندارند ۱۸منطقه است.

مدیر امور مناطق ویژه شورایعالی مناطق آزاد کشور با اشاره به مناطقی که ظرفیت فعالیت‌های پایانه‌ای دارند، گفت: شش‌منطقه مریوان، قصرشیرین، مهران، سرخس، دوغارون و رامشار ظرفیت فعالیت‌های پایانه‌ای دارند، از این بین مریوان و قصر شیرین سازمان مسوول ندارند. همچنین در مجموع از ۴۷منطقه ویژه اقتصادی دارای سازمان مسوول، بخش دولتی تصدی سازمان مسوول ۳۰منطقه را در دست داشته و بخش خصوصی صرفا متولی سه‌منطقه است و سازمان‌های مسوول ۱۴منطقه ویژه اقتصادی باقیمانده را با تسامح می‌توان بخش غیردولتی نامید.

آهنگران ادامه داد: موفق‌ترین مناطق ویژه اقتصادی دارای سازمان مسوول دولتی به‌لحاظ ایجاد و تکمیل زیرساخت، جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی و صادرات و واردات، مناطق ویژه اقتصادی انرژی پارس، پتروشیمی بندرماهشهر و صنایع معدنی و فلزی خلیج‌فارس هستند که برپایه مزیت‌های اصلی اقتصادی کشور یعنی منابع غنی انرژی و مواد کانی شکل گرفته و سازمان‌های مسوول تخصصی و توانمند به‌لحاظ مالی و تخصصی داشتند.

وی در بخشی از سخنان خود تاکید کرد: همه دستگاه‌های اجرایی به‌استثنای نهادهای امنیتی و دفاعی باید به‌نفع مناطق آزاد کار کنند و این درحالی است که این موضوع در سران کشور و تصمیم‌گیران مورد اجماع قرار نگرفته که البته احساس می‌کنم این اتفاق درحال شکل‌گیری است.

آهنگران اظهار کرد: سیاست‌های اقتصاد مقاومتی نقطه‌عطف مناطق آزاد است و رییس‌جمهور نیز به مناطق آزاد باور دارد و این مناطق در آینده نه‌چندان‌دور راه بهتری نسبت به گذشته در پیش خواهند گرفت. مدیر امور مناطق ویژه شورایعالی مناطق آزاد کشور افزود: مناطق آزاد دنیا مزایای بیشتری از مناطق آزاد ما ندارند و تقریبا قوانین یکی است ولی سازوکارهای آن را آماده نکردیم و به‌تعبیری می‌توان گفت سازمان‌های ما آنقدر فربه شده‌اند که برای عملیات چابک توانمند نیستند. وی تاکید کرد: باید مناطق آزاد را از همه کارهایی که به آن مربوط نیست خارج کنیم. آهنگران در پاسخ به اینکه چرا هزینه اسکله کاسپین برای بندر انزلی را خود مناطق آزاد باید بپردازد؟ گفت: تامین زیرساخت برعهده دولت است و باید برای این منظور بودجه‌ای جداگانه اختصاص یابد چون بحث ملی است ولی اینگونه نیست و بودجه این طرح را خود مناطق آزاد می‌پردازد.

به گفته وی شرایطی بر مناطق آزاد تحمیل شده که آن را از اهدافش دور می‌کند و همه مناطق آزاد ما چنین مساله‌ای دارند. به‌عنوان مثال فرودگاه و اسکله کیش باید توسعه یابد یا بندر چابهار نیاز به راه‌آهن، پس‌کرانه و اسکله دارد که به دلایل مختلف این کارها انجام نشده است.

خبر

ورود نخستین «ایرباس» پهن‌پیکر به فرودگاه امام

● **مهر:** برای نخستین‌بار هواپیمای پهن‌پیکر ایرباس ۳۸۰ در ۳۰سپتامبر برابر با هشتم‌مهر امسال در فرودگاه امام‌خمینی با حدود ۵۲۵مسافر به زمین می‌نشیند. این هواپیما که در دوطبقه ساخته شده در سه‌کلاس، FIRST، BuISNESS و ECONOMY مسافر می‌پذیرد. بر این اساس این هواپیما که مربوط به شرکت هواپیمایی امارات است، تاکنون به دومقصد پروازی جده و کویت پرواز داشته و فرودگاه امام‌خمینی به‌دلیل حجم بالای مسافرت‌ها میان دوبی و تهران به‌عنوان سومین مقصد پروازی این هواپیما انتخاب شده است. البته ایرباس پهن‌پیکر ۳۸۰ به‌دلیل شرایط خاص فنی و ابعاد، به تجهیزات خاصی برای نشست و برخاست در فرودگاه‌ها نیاز دارد که وجود این توان فنی بالا در فرودگاه امام موجب تقاضای این ایرلاین برای پرواز ایرباس ۳۸۰ به ایران شده است.

۶۰۰شرکت در کشور متعلق به بانک‌هاست

● **مهر:** معاون نظارتی بانک‌مرکزی گفت: ارزش بنگاه‌داری بانک‌ها۲۲۶هزارو۶۰۰میلیاردتومان برآوردشده که در یک زمانبندی مشخص باید مازاد شرکت‌های تحت مالکیت بانک‌ها فروخته شود. حمید تهرانفر از استقبال بانک‌های عامل در اعلام فهرست بنگاه‌های خود در پایان مهلت اعلام‌شده خبر داد و گفت: در مهلت تعیین‌شده ۲۸ تا ۲۹بانک جزییات شرکت‌ها و فعالیت‌های خود را به بانک‌مرکزی اعلام کردند. وی با بیان اینکه از مجموع ۳۴بانک تنها پنج‌بانک تاکنون فهرست بنگاه‌های خود را به بانک‌مرکزی ارایه نکرده‌اند، افزود: با پیگیری انجام‌شده مشخص شد اطلاعات این بنگاه‌ها نیاز به اصلاحاتی داشته که پس از انجام این اصلاحات تا حداکثر دوروز آینده به بانک‌مرکزی اعلام خواهد شد. معاون نظارتی بانک‌مرکزی گفت: بانک‌های باقیمانده هم فهرست بنگاه‌های خود را با ذکر تعداد شرکت‌ها، ارزش و نوع فعالیت و ذکر جزییات اعلام می‌کنند تا مردم نیز در جریان امور قرار گیرند. تهرانفر افزود: براساس صورتحساب مالی حسابرسی‌شده تا پایان سال مالی گذشته، ارزش بنگاه‌داری بانک‌ها ۲۲۶هزارو۶۰۰میلیاردتومان و در مجموع حدود ۴۸تا۴۹درصد سرمایه پایه بانک‌ها برآورد شده است. وی خاطرنشان کرد: بانک‌ها اجازه داشتند حداکثر تا ارزش ۴۰درصد سرمایه پایه خود بنگاه‌داری کنند و مازاد آن به‌فروش برسد. بانک‌ها حدود ۵۰۰ تا ۶۰۰ شرکت دارند که باید در یک زمانبندی مشخص مازاد آن را بفروشند.